

AnletsBladet

NR 1

MARS 2000

Ordföranden har ordet

Känslorna inför det nya mil-
leniet fylldes av både glädje
och oro. För oss äldre ver-
kade 2000-talet
oändligt långt bor-
ta när vi var unga,
men nu är vi där
och det är väl nå-
got att glädja sig åt.
Oron bestod väl

närmast i vad som skulle hända
med alla datorer. Den oron var tyd-
ligen överdriven och det glädde ju
inte minst de släktforskare som an-
vänder sig av dator.

Vid vårt kommande årsmöte i mars
hoppas jag på stor uppslutning och
att ni gärna kommer med synpunk-
ter och förslag på hur vi skall driva
vår verksamhet för att ge medlem-
marna största möjliga utbyte. Mate-
rial till Anletsbladet är välkommet.
Kanske har du någon trevlig episod,
spännande släkting eller något annat
från din släktforskning som du kan
dela med dig av.

Utöver vårens program, som pre-
senteras under "Kalendarium" i detta
Anletsblad, pågår en kurs i gamla
handstilar och där finns det plats för
flera deltagare (anmäl dig till någon i
styrelsen). Glöm heller inte bort att
det på Tumba Bibliotek nu finns
släktforskartidningar från ett 25-tal
föreningar i Sverige. Där finns myc-
ket matnyttigt att hämta. Vår avsikt
är att mer och mer försöka få till
stånd ett utökat samarbete med
biblioteken inom vårt medlemsom-
råde.

Till sist vill jag önska alla medlem-
mar i BSF en riktigt god fortsättning
på det nya milleniet. □

Fader okänd - oäkta barn

Text: Birgitta Rök

Illustration: Med benäget tillstånd från Kronobergs Genealogiska Förening.

Gösta Brandberg gästade Bro-
ängsgården den 1 december
1999, då han gav de cirka
40 åhörarna många för-
slag på hur man kan gå
tillväga för att få fatt på
"den okände".

Det absolut främsta rå-
det var - ge inte upp!
Ibland kan det vara så
enkelt som att titta i
nästföljande husförhørs-
längd. Då kanske kvin-
nan har gift sej och står
som hustru, varvid det
oäkta barnet förvandlas
till äkta med tillägget -
född före äktenskapet.

Ända fram till 1864 var
det straffbart att få ett
utomäktenskapligt barn. Både man-
nen och kvinnan kunde dömas i ett
brottmål. Straffet var böter, både till
kronan och kyrkan. För att hitta det
protokollet och eventuellt ett faders-
namn ska man söka i saköresläng-
den (i slutet av domboken) som ger
hänvisning till den paragraf under
vilken ärendet sist behandlades.
Den troligaste tidpunkten är tinget
närmast efter barnets födelse och i
det härad där kvinnan var skriven.
Böter till kyrkan infördes i kyrkorä-
kenskaperna. 1864 ändrades brotts-
rubriceringen från brottmål till tvi-
stemål. För att komma inför tinget
fordrades då att kvinnan stämde
mannen i ett faderskapsmål.

Det var heller inte ovanligt att barn
utackorderades via socknens "för-

sorg" och då finns handlingarna i
sockenstämmans protokoll.

Många barn lämnades anonymt till

barnhus. I barnhusets arkiv kanske
man kan utrona vem som betalt för
barnet - möjligtvis fadern.

Det var Gustav III:e som 1778 inför-
de rätten för kvinnan att föda sitt
barn anonymt eller "obemärkt". Syf-
tet var att minska överdödligheten
bland de utomäktenskapligt födda
barnen. Det förekom även att föräld-
rarna lämnade sina namn i ett till-
slutet konvolut som skulle läggas till
kyrkoböckerna. Detta kallades inne-
liggande handlingar och är något
som många inom kyrkoarkiven inte
känner till. Rätten att föda barn ano-
nymt upphörde 1917.

Från senare delen av 1880-talet och
fram till 1920 skulle barnmorskorna

Forts. på sidan 3

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Hans Stedfeldt, Solbacksvägen 19
147 41 Tumba. Tel: 08-530 364 77

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Carl Gustaf Lilje, tfn 530 31854
V.ordf. Anita Karlsson, tfn 530 33310
Sekr. Hans Stedfeldt, tfn 530 36477
Kassör. Gunnar Lindström, tfn 7780849
Ledamot. Bertil Nilsson, tfn 531 71833
Suppl. Bjrgitta Rök, tfn 531 74031
Suppl. Arne Svensson, tfn 531 83659

AnletsBladet (Redaktion)

Hans Stedfeldt, ansv.utg. tfn 530 36477
E-post: hans@stedfeldt.pp.se
Arne Mattsson, red. tfn 530 37116
E-post: arkarma.mattsson@swipnet.se

Avgifter

Medlemsavgift 2000: 100:-
Familjemedlem: 50:-
Postgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Gunnar Lindström, tfn 7780849

Arkivens Dag på Riksarkivet

Den 13 november 1999 hade Riksarkivet i samarbete med Stor-Stockholms Genealogiska Förening (SSGF) öppet hus och Botvidsbygdens Släktforskarförening deltog med en monter där vi bl.a sålde böcker om Botkyrka och hade en skärm med fotografier och information om de båtsmän som bott på båtsmanstorpets "Slätten" i vår kommun. Vi gjorde givetvis också PR för vår släktforskarförening. Andra föreningar som deltog var t.ex DIS, Genealogiska Föreningen (GF) och Smedssläktforskarna.

Enligt uppgift besöktes Riksarkivet av ca 900 personer eller dubbelt så många som föregående års Öppet hus. Det förekom föreläsningar, guidade visningar av Riksarkivet, försäljning av böcker etc. För en släktforskarförening bör det ha varit en mycket givande dag.

Hans Stedfeldt

Valberedningens förslag till styrelse och funktionärer 2000

Ordförande (för 2 år)	Gunnar Lindström	nyval 2 år
Styrelseledamot (för 2 år)	Anita Karlsson	omval 2 år
Styrelseledamot (för 2 år)	Hans Stedfeldt	1 år kvar
Kassör (för 2 år)	Folke Pettersson	nyval 2 år
Styrelseledamot (för 2 år)	Bertil Nilsson	1 år kvar
Styrelsesuppleant (för 2 år)	Göta Eriksson	nyval 2 år
Styrelsesuppleant (för 2 år)	Arne Svensson	1 år kvar
Revisorer 2 st för 1 år	Lars-Erik Hultman	nyval 1 år
	Gunnar Hoffman	nyval 1 år
Revisorssuppleant för 1 år	Gun Söderhäll	omval 1 år
Ombud till Vuxenskolans årsstämma	Folke Pettersson	omval
Valberedning för 1 år	??	

Tumba i mars 2000

Arne Mattsson - Gunnar Hoffman
(valberedning 1999)

Verksamhetsberättelse 1999

Under föreningens verksamhetsår 1999 har styrelsen haft följande sammansättning:

Ordförande:	Carl-Gustaf Lilje	Sekreterare:	Hans Stedfeldt
V.ordförande:	Anita Karlsson	Klubbmästare:	Bertil Nilsson
Kassör:	Gunnar Lindström	Suppleanter:	Arne Svensson Birgitta Rök

Som revisorer har Gunnar Wahlgren och Folke Pettersson fungerat med Gun Söderhäll som suppleant. Under andra halvåret har Gun Söderhäll ersatt Gunnar Wahlgren som flyttat. Valberedningen har bestått av Arne Mattsson och Gunnar Hoffman. Folke Pettersson har varit föreningens ombud vid Studieförbundet Vuxenskolans Botkyrka/Salems årsstämma. Antalet medlemmar i Botvidsbygdens Släktforskarförening var 91 st vid årets slut, varav två är hedersmedlemmar.

Styrelsen har under året haft 10 protokollförda sammanträden varav 1 årsmöte.

Följande programutbud kan redovisas för föreningsmötena under året:
17/2 Studiebesök i Arninge. 22/9 Studiebesök på Stadsarkivet.
17/3 Årsmöte med föredrag. 27/10 Föredrag av Björn Lippold.
14/4 Föredrag av Ulf T Eriksson 1/12 Föredrag av Gösta Brandberg.
8/5 Regional samarbetsträff i Västerås. Från BSF deltog Arne Svensson, C-G Lilje
18-19/9 Släktforskarlagarna i Karlstad (med Gunnar Lindström som representant).

AnletsBladet har under året utkommit med 4 nummer plus ett extrabladd.

Carl-Gustaf Lilje	Hans Stedfeldt	Gunnar Lindström	
Anita Karlsson	Arne Svensson	Bertil Nilsson	Birgitta Rök

Föreningen skall verka för att inom Botkyrka, Huddinge och Salems kommuner med omnejd utveckla intresset för släkt- och hembygdsvetenskap. Detta sker genom att man engagerar föredragshållare som håller föredrag för släkt- och hembygdsvetenskap. Föreningen arrangerar också utflykter och studiebesök för medlemmarna.

Styrelsemedlemmarna deltar i olika aktiviteter såsom regionala samarbets- träffar med andra föreningar och deltagande i den årligen återkommande Riksstämman med släktforskarlagarna. Arrangör för Riksstämman är Sveriges Släktforskarförbund i vilket vår förening är medlem.

VERKSAMHETSPLAN 2000

Under våren 2000 kommer följande att arrangeras:

17 Februari	Studiebesök på Kungliga Biblioteket
29 Mars	Årsmöte med föredrag av S-G Broström.
26 April	Föredrag med Marie-Louise Nanryd ("Doktorn berättar")
20 Maj	Utflykt till Birka.

Program för hösten är ej fastställt, vi återkommer i AnletsBladet med info.

KALENDARIUM

Kallelse till årsmöte

29/3 kl 19.00 Årsmöte. Broängsgården Falkv. 42, Tumba.

Vi börjar med att lyssna på Sven-Gunnar Broström som berättar om boken "Vägnamn i Botkyrka" och visar den videofilm som inspelats i samband med boken.

Därefter hålles årsmötesförhandlingar. Studera gärna valberedningens förslag och föreningens verksamhetsberättelse på sidan 2. Dagordningen till årsmötet finner du på ett separat blad.

Kommunikationer:

Buss 715 från Tumba C avgår 18.17 och 18.47 och stannar utanför lokalen.

Kaffe serveras från kl. 18.30. Kostnad: 10:- Styrelsen

26/4 kl. 19 "Doktorn berättar" Marie-Louise Nanryd, Eskilstuna har forskat i provinsial- och stadsläkarnas årsrapporter och berättar om sjukdomar och sociala förhållanden i norra Södermanland 1799-1869. Kaffe serveras från kl. 18.30. Kostnad: 10:- Lokal: Broängsgården.

20/5 Utflykt till Birka.
Mer info i nästa Anletsblad

Släktforskning på TV

TV kommer under våren att sända 11 program i ämnet släktforskning. Det är i programmet UR-Akademien, som sänds på söndagar, dessa avsnitt om släktforskning ingår. Här kommer innehåll och tider för de program som kan bli aktuella när du får detta nummer av AnletsBladet.

Prästens roll	19/3 kl. 9.18
Kvinnans roll	26/3 kl. 9.14
Soldater och båtsmän	2/4 kl. 9.18
In- och utvandring	9/4 kl. 9.13
Moderna hjälpmedel	16/4 kl. 9.13

Programmen sänds även i repris.

Fader okänd...forts. från sid. 1

föra dagböcker över barn som föddes i hemmet. Dagböckerna finns numera i hälsovårdsnämndens arkiv men är dessvärre ganska ofullständiga.

Att föda ett oäkta barn medförde obeskrivliga tragedier - för moder och barn. Det resulterade i mer eller mindre social utstötning, skam och skuld. Dessa samhälleliga sanktioner kunde leda till att modern lämnade barnet till en s.k änglamakerska, vilket för det mesta innebar en sådan vanvård att barnet förr eller senare avled.

I slutet av sitt anförande gav Gösta Brandberg flera exempel på hur man på det mest oväntade sätt kan finna den okände fadern. Och allra sist det generösa erbjudandet: Har du frågor så skriv gärna.

Adressen till Gösta Brandberg är: Blixtgatan 7, 754 31 Uppsala. □

Kassören meddelar...

Nya medlemmar...

Sedan manusstoppet för Anlets-Bladet nr 4/99 har föreningen fått 5 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Lars Johansson	Rönninge
Sven Olof Forsman	Tullinge
Erna Orest	Tumba
Ann-Mari Lindmark	Tullinge
Rolf Lindmark	Tullinge

Adressändring:

Aina Nilsson, Römössevägen 21
146 31 Tullinge

AnletsBladet söker medförfattare!

Vi behöver material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k. "fynd" under forskningen m.m. Vässta pennan och skriv - tidningen är till för Dig! □

Redaktörerna

Kartor på Internet

Det blir lättare att studera historiska kartor. Lantmäteriet är med i ett EU-projekt som digitaliserar arkiven.

Släktforskare, hembygdsforskare och andra kartintresserade måste inte längre åka till Gävle när Lantmäteriets projekt Digitala historiska kartor är färdigt.

Projektet är ett samarbete med Riksantikvarieämbetet, Lantmäteriets danska motsvarighet, universitet i Greifswald, Tyskland och företaget Esri Sweden.

Sverige har ojämförligt mest material. Danmark deltar med kartor över fastighetsindelningen och det tyska universitetet med kartor över gamla svenska områden, ritade av svenska kartografer.

Fortfarande i bruk

- Projektet ska göra ett urval av arkivmaterialet tillgängligt på Internet för allmänheten. Vi utvecklar hur man söker material, tittar på det och eventuellt beställer hem det i digital form, berättar Stefan Gustafsson, Lantmäteriet. Han är koordinator för hela projektet.

Kartorna är från 1600-, 1700- och 1800-talen och en stor del av dem används fortfarande ofta, inte bara av historiker och forskare. Kartorna från skiftesepoken i slutet av 1800-talet är grunden för bland annat dagens fiskerätter och egendomsgränser. Slitaget blir därför stort. Riksantikvarieämbetet hjälper till med urvalet, de digitaliserade kartorna ska vara intressanta för så många som möjligt. I Sverige finns omkring 50 miljonen kartsidor och dokument.

Exempel finns redan

Projektet blir färdigt sista december nästa år. Först då får allmänheten tillgång till materialet. Men redan nu går det bra att titta på byar i Frötuna skeppslag och Lyhunda härad i Uppland.

När projektet väl är slut kommer fler kartor att läggas ut på Internet, tror Stefan Gustafsson.

- Tekniken kommer ju att finnas, säger han.

Att leta bland kartorna och titta på dem, kommer då att vara avgiftsfritt, medan utskriften förmodligen kommer att kosta.

Källa: Avisen nr 1 2000-01-08

P:10:s armémuseum i Strängnäs har fått femton hyllmeter dokument proppade med fakta om sörmländska soldatfamiljers liv av förra fanjunkaren Evert Wahlberg. Här i knektsällskap.

Södermanlands knektar spårade

Evert Wahlbergs dokumentation skänks till P 10 i Strängnäs

CATHARINA CHARLOTTA Ersdotter föddes i Lilla Malma socken den 11 maj 1799. Hon ingick äktenskap med indelte soldaten Lars Olov Bjur, 168 centimeter lång och med knektnamn efter gården Bjursäter, nr 423 bland Sörmlands 1.200 soldater.

Som 20-åring deltog Bjur i fälttåget mot Napoleon 1813-1814, Sveriges sista krig. Knappt tre decennier senare, vid generalmönstringen sommarens 1842 skrevs i rullan: "Såsom numera till krigstjänst oduglig vilket styrkes begär och får avsked med anmälan till underhåll på expectans. Betyg Tjänt Vål".

EN VECKA TIDIGARE hade hustrun Catharina Charlotta fött parets sista barn, dottern Maja Stina. Hon var familjens enda barn som inte dog i barnsäng eller inte drabbades av svåra handikapp. Fyra barn föddes dövtumma och av dem blev tre mer eller mindre blinda. Som om paret inte hade nog tog man också hand om en dövtum fosterson.

Catharina Charlotta Bjur, som alltså föddes för 200 år sedan, överlevde sin man med 19 år och dog 85 år gammal.

- Stordåd utfördes på slagfälten men stora gärningar av medmänsklighet och uppoffringar skedde också i det

tysta, många gånger i fattigdom gränsande till armod. Ofta var det då husmor som tvingades dra det tyngsta lasset, till förmån för barnen.

FÖRRE FANJUNKAREN Evert Wahlberg lyfter fram familjeödet Bjur ur sin dokumentation av 18.400 soldater. Han vet vad han talar om. Wahlberg har spårat alla knektar i Södermanlands Regemente åren 1682-1901, den period då Karl XI:s så kallade indelningsverk var i funktion. I sällskap med hustrun Solveig har han också besökt flertalet torp, eller resterna av dem.

- Det började med matsalsfurir Gustaf Kraft från Fogdö, vars många minnen jag ville skriva ner. Men innan vi hann komma igång blev han ihjälkörd av en rattfyllerist på nyårsafton 1955, berättar nykteristen Wahlberg.

- Jag hade ju givit ett löfte till Kraft så jag började leta soldatminnen på egen hand. Rullorna röjer även krigens armod. Wahlberg har summerat förlusterna för Södermanlands Regemente under fälttåget i Finland 1789-1790: omkring 900 soldater dog. Men bara 15 man stupade i strid, flertalet dog av sjukdomar, skador eller drunknade. "Siffrorna skildrar på ett talande sätt detta krigs bottenlösa elände."

FEMTON HYLLMETER pärmar proppfulla med sörmländska soldatfamiljers liv och leverne, plus facklitteratur, omgrupperades nyligen från pensionärsparet Wahlbergs hem till P 10:s armémuseum i Strängnäs. Krigsarkivet i Stockholm hade gärna tagit hand om samlingen, men den nu 75-årige Evert Wahlberg har en krass syn på sin gåva till just P 10. På hans gamla regemente, där han började som volontär 1942, är samlingen nu tillgänglig på nära håll för såväl donatorn som andra soldatlivs- och hembygdsforskare.

- Evert var en enastående pionjär och hans privata kunskapsbank saknade länge motsvarighet någon annanstans i Sverige, enligt P 10:s pressofficer major Magnus Edvinsson.

MAJOREN HAR GODA förutsättningar att värdera Wahlbergs forskargärning eftersom han själv börjat spåra Smålands Husarer. □

SMEDSKIVAN

har också kommit - CD-skivan med innehållet i vår smedsdatabas, d.v.s drygt 30.000 personer. Innehållet härrör bland annat från registrering av samtliga smeder i åtskilliga socknars kyrkböcker. Materialet, med register, presenteras i html-format. Läsprogrammen Netscape och Internet Explorer ingår. Skivan är läsbar både med PC och Macintosh. Smedskivan kostar 180 kr. För mer info ring: Arne Mattsson

SLÄKTFORSKARNAS HUS I LEKSAND

Omkring 1 maj 2000 kommer man att flytta från den gamla sockenstugan vid kyrkan och till nya rymligare lokaler vid Sanddalen vid södra infarten till Leksand. Där är plats för dubbelt så många läsapparater och det är nära till vandrarhemmet och Hotell Moskogen. Öppet vardagar 8-16 (onsdagar 8-21). Tel: 0247-12280

Källa: Dagens Nyheter, Namn och Nytt